

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Кочубей Ольги Святославівни «Психологічні чинники становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07– педагогічна та вікова психологія

Дисертаційну роботу Кочубей О.С. присвячено проблемі дослідження психологічних чинників становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів. Слід відзначити актуальність проблеми дослідження. Дисертант приділив увагу проблематиці, яка не так часто є предметом психологічних досліджень. Хоча з психології перекладацької діяльності проведено досить велику кількість емпіричних досліджень, але вони майже не стосувалися вивчення психологічних чинників та умов становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів. Тому дана робота – це крок до впровадження новітніх підходів у психологічну науку.

Основний зміст дисертації викладено у трьох розділах. У першому розділі розкрито методологічну базу дослідження, здійснено аналіз понять та ідей сучасної психології, потрібних для становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів, охарактеризовано загальнотеоретичні аспекти феномену «перекладацька компетентність», розглянуто підходи вітчизняних та зарубіжних фахівців до визначення структури, генезису та змісту перекладацької компетентності майбутніх філологів, окреслено структуру перекладацької компетентності та описано умови її становлення.

В дисертації перекладацьку компетентність проаналізовано з позицій: діяльнісного, синергетичного, системного, особистісно-діяльнісного, акмеологічного, культурологічного та раціогуманістичного підходів, відповідно до яких виокремлюються структурні компоненти перекладацької компетентності. Розкрито методологічну базу дослідження, здійснено аналіз понять та ідей сучасної психології, потрібних для дослідження перекладацької діяльності, охарактеризовано загально-теоретичні аспекти феномену «перекладацька компетентність», розглянуто підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до визначення структури, генезу та

змісту перекладацької компетентності. В дисертації проаналізовано особливості функціонування перекладацької діяльності, охарактеризовано типологію перекладів, розглянуто місце перекладацької компетентності в структурі професійної компетентності фахівця. Дисертанткою окреслено зміст базових функцій перекладача: когнітивно-інформаційної, організаторської, проектувальної, посередницької, гностичної, креативної. Запропоновано додаткові функції перекладача, а саме регулятивну та трансляційно-трансформаційну.

У другому розділі – «Психолого-педагогічні основи становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів» – запропоновано структуру перекладацької компетентності майбутніх філологів, описано констатувальне дослідження та проаналізовано отримані результати.

В розділі змодельовано структуру перекладацької компетентності філолога. На думку Кочубей О.С., перекладацька компетентність складається із певних компонентів (когнітивний, соціально-психологічний та аксіологічний), які, в свою чергу, вміщуватимуть ті чи інші види компетенцій.

Загалом, зазначено в дисертації, на констатувальному етапі дослідження студенти і експериментальних, і контрольних груп мають приблизно однаковий, невисокий рівень розвитку перекладацької компетентності. Отримані результати дозволили Кочубей О.С. припустити, що передумовою становлення високого рівня перекладацької компетентності майбутніх філологів є набуття ними інтелектуальної компетентності, яка великою мірою фасилітується включенням студентів до діяльності, наближеної до автентичних умов професії. Таку діяльність було змодельовано на етапі формувального експерименту, програму якого та отримані результати описано в третьому розділі дисертації.

У третьому розділі – «Емпіричне дослідження перекладацької компетентності майбутніх філологів» – побудовано структурно-функціональну модель становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів, охарактеризовано програму становлення перекладацької компетентності студентів філологічних спеціальностей, описано формувальний експеримент, проаналізовано емпіричні дані, сформульовано

психологічні особливості, чинники та умови становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів.

Теоретична та емпірична частини дослідження виконані на високому професійному рівні. Сформульовані в дисертації наукові положення та висновки подаються ґрунтовно і повно. Слід відзначити докладний кількісний та якісний аналіз взаємозв'язку особливостей розвитку перекладацької компетентності студентів, високий рівень володіння О.С.Кочубей методами математико-статистичної обробки даних дослідження.

Дисертанту вдалося зробити особистий внесок у розв'язання проблеми становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів. Так, О.С.Кочубей сформульовано психологічні чинники становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів: готовність студентів до участі в програмі формування перекладацької компетентності, а саме у психологічних тренінгах, ділових та рольових іграх, які враховують ступінь достовірності матеріалу з іноземної мови, актуалізують рівень когнітивної, мовної, комунікативної та соціокультурної складності особистості студентів, забезпечують методичну ефективність виконання студентами завдань з метою підготовки майбутніх фахівців до виконання ролі культурного посередника та суб'єкта діалогу культур; готовність студентів до самостійного виконання перекладацької діяльності та прийняття професійно виважених рішень, формування базових компетенцій, які входять до когнітивного, соціально-психологічного та аксіологічного компонентів перекладацької компетентності; формування у студентів організаторських та комунікативних здібностей, їх вміння працювати команді; використання сучасних інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх філологів до здійснення перекладацької діяльності; включення студентів до діяльності, наближеної до реальних умов професії.

Слід відзначити й суттєве практичне значення наукової роботи дисертанта. Запропонований Кочубей О.С. психологічний тренінг «Становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів» мав на меті стимулювання студентів до розвитку своєї особистості, зокрема, саморегуляції, емпатії, експресивності,

творчого мислення, емоційної зрілості, мисленнєвої та екологічної культури. Також Ольга Святославівна запропонувала авторські творчі задачі, які активізували перекладацьку діяльність майбутніх психологів, результати апробації яких було узагальнено в психологічних рекомендаціях для викладачів кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету, кафедр психології Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука та Одеського Національного університету імені І.І.Мечнікова.

Кочубей О.С. виявила науково-організаторські здібності, продемонструвала допитливість у вивченні теорії питання, наполегливість в організації дослідження, компетентність в галузі психодіагностики, володіння методами математико-статистичної обробки отриманих емпіричних даних.

Дисертація є завершеним, самостійним дослідженням, проте вона не позбавлена деяких недоліків, а саме:

1. На с.23 дисертації Кочубей О.С. зазначає, що «оптимальність перекладу зумовлена не тільки знанням алгоритмів «чужої» культури, але також і зіткненням ментальних просторів автора вихідного тексту та його перекладача, тобто індивідуально-особистісними особливостями як першого, так і другого». Вивченню таких алгоритмів, а також побудові біфуркаційних моделей творчості присвячені дисертаційні дослідження, зроблені під керівництвом Валентина Олексійовича Моляка. До того ж, на с.7 автореферату пропонується структура перекладацької компетентності філолога, до аксіологічного компоненту якої входить творча компетенція як окрема складова. На жаль, алгоритми творчості в перекладі не було представлено та проаналізовано в дисертаційній праці.

2. На с.32 дисертації Ольга Святославівна справедливо зазначає, що «одним з найважливіших підходів до визначення перекладацької компетентності є культурологічний підхід, в межах якого поняття перекладацької компетентності пов'язують з таким процесом, як міжкультурна комунікація, яку автори розглядають як сукупність різноманітних форм взаємостосунків і спілкування між індивідами і групами, що належать до різних культур». Проте, на жаль, особливості становлення

перекладацької компетентності саме в умовах міжкультурної комунікації не знайшли свого відображення у дисертаційній праці.

3. Загальновідомим є факт, що до структури будь-якої компетентності має входити компетентність самовдосконалення, яка є здатністю особистості до самостійного професійного, мовленнєвого і мовного розвитку, до оволодіння культурою рідної мови, оволодіння іноземною мовою тощо. Але незрозумілим є те, чому компетентність самовдосконалення не увійшла до жодного з компонентів перекладацької компетентності, хоча таке емпіричне дослідження, на нашу думку, значно збагатило б практичні результати дисертації.

Зазначені недоліки не є такими, що могли б знизити мою загалом високу оцінку проведеного дослідження і його висвітлення в дисертаційній праці, авторефераті та в публікаціях.

Дисертаційне дослідження Кочубей Ольги Святославівни є самостійним, завершеним дослідженням актуальної проблеми, що становить теоретичний інтерес і має практичне значення.

Автореферат відповідає змісту дисертації, основні його результати докладно висвітлено в опублікованих працях.

Дослідження «Психологічні чинники становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів» відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, а його автор – Кочубей Ольга Святославівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки
та психології Кременецької гуманітарної
педагогічної академії імені Т.Г.Шевченка

Т.О.Долга